

De Satraap van Noordwijk

door Frans Angevaare

Op 11 december 1630 werden de klokken van de Utrechtse Domkerk geluid vanwege het overlijden van de 'edele heer Franciscus van der Does á Noordwijk, satraap van Noordwijk'. 'Satraap' was de benaming van een stadhouder in het oude Perzië – wat deed zo iemand in Noordwijk? Dat zien we aan het eind van dit artikel, dat gaat over een periode van 140 jaren waarin drie keer werd gesteggeld over het bezit en de status van Noordwijk, met telkens de familie Van der Does in een belangrijke rol.

Geschiedenis wordt vaak beïnvloed door toevaligheden, alledaagse dingen of menselijke zwakheden die pas later aan betekenis winnen. De toekomst van Noordwijk bijvoorbeeld werd in 1502 mede bepaald toen ambachtsheer Jan van Noordwijk een testament liet opstellen, waarbij hij duidelijk onder invloed was. Nee, niet van de verleidingen van Bacchus, maar die van Janne van Reimerswaal, zijn derde vrouw waarmee hij pas kort tevoren was getrouwd. Zo kort tevoren, dat ze de sieraden die haar in het huwelijkscontract waren toegezegd nog niet eens had gekregen. Janne, waarvan geen eerder huwelijk bekend is en die misschien zo'n 50 jaar oud geweest zal zijn toen de tweede vrouw van Jan in 1501 overleed, had de kans schoon gezien om haar toekomst te verzekeren en die met beide handen aangepakt. Een klassiek geval van een jongere vrouw die een oudere man strikt (hij was ongeveer 85) en daarvan prompt de vruchten plukt. Jan, die geen wettige kinderen had, dacht nog wel aan de toekomst want in zijn testament liet hij een voorbehoud opnemen voor het geval Janne zwanger zou zijn, of een kind of kinderen zou krijgen. Liggend op je sterfbed, 85 jaar oud met een kersverse vrouw van 50, en dan nog op kinderen rekenen, als dat geen optimisme is.....

In zijn testament maakte Jan de beloofde sieraden goed met een jaarlijkse rente van 100 pond (wat over een aantal jaren aanzienlijk meer zou opleveren), en dat onverminderd de 300 pond die Janne al waren toegezegd. Al dat geld moest komen uit het volledige bezit van Jan (inclusief de ambachtsheerlijkheid Noordwijk) dat na zijn dood ter beschikking moest komen van Janne. Voor Noordwijk afzonderlijk had hij iets bijzonders opgenomen, dat tegen het normale erf- en leenrecht inging. Zo passeerde hij een broer en een neef en liet jongere achterneefjes voor oudere gaan. Hij had daar de ruimte voor want een aantal jaren eerder had hij aan zijn leenheer (Philips de Schone) gevraagd om per testament over zijn leengoederen te mogen beschikken. Dat mocht.

Als opvolger als ambachtsheer had hij Jan van der Does in gedachten, het zoontje van Josina van Zuijlen (dochter van zijn zus Hendrika) en Dirk van der Does. Maar dat zou pas mogen ingaan als de kleine Jan 25 jaar zou worden – en *niet* eerder, zei Jan van Noordwijk er streng bij, tenzij Janne van Reimerswaal eerder mocht komen te overlijden. Het kwam er op neer dat hij op deze wijze Janne in de positie van ambachtsvrouw van Noordwijk trachtte te brengen.

Mocht Jan van der Does vóór zijn 25^e sterven, dan kwam de oudste zoon van Josina van Zuijlen aan de beurt. Jan als wordt in een charter uit 1515 de oudste

zoon van Dirk genoemd en hij had nog zes broers. Met zoveel kandidaten leek de overgang van Noordwijk naar de familie Van der Does wel gewaarborgd, maar in 1502 waren nog niet alle kinderen van Josina geboren dus werd een bepaling opgenomen dat, als er géén zoon van Josina meer overbleef, Noordwijk zou komen op Jan van de Boekhorst, het petekind van Jan van Noordwijk en zoon van zijn nicht Balich. Zij was een oudere halfzuster van Josina van Zuijlen en getrouwd met Jan van Woerden van Vliet. De oudste zoon werd overgeslagen en om te voorkomen dat de tweede zoon, die volledig naar Jan van Noordwijks vader was vernoemd, zodra hij dat zelf kon bepalen een andere naam ging hanteren was als voorwaarde gesteld dat hij de naam 'Van de Boekhorst' moest blijven gebruiken. Voor Jan van der Does speelde dat geen rol omdat hij, die letterlijk zo met naam en toenaam in het testament werd vermeld, naar zijn oom Jan van der Does was vernoemd.

Dat Jan van der Does en zijn broers voorrang kregen voor hun oudere neefjes zal ook aan de invloed van tante-intrigante Janne van Reimerswaal te danken zijn geweest. De grootvader van de Van der Doesjes was namelijk getrouwd met Geertruid, een zus van Janne. De oom Jan van der Does, waarnaar de kleine Jan was vernoemd, had zelf zijn voornaam weer te danken aan Jan van Reimerswaal, de vader van Janne, wat dan meteen verklaart waarom ze hem als eerste naar voren schoof. Zo had Janne zichzelf en haar familie na een kort huwelijk in een mooie voordelige positie gemanoeuvreerd en de heerlijkheid Noordwijk aan de familie Van der Does geholpen.

Jan van Noordwijk overleed op 7 februari 1502, nog in dezelfde week als waarin zijn testament was opgesteld. De Hollandse Leenkamer, die de beleningen verzorgde, had echter geen boodschap aan een bijna 20-jarige wachtkamer voor Jan van der Does, en al op 29 maart 1502 werd Jan (onder verwijzing naar het testament, dat wel) beleend en was voortaan de rechtmatige ambachtsheer van Noordwijk. Zijn vader Dirk legde voor hem de eed af want het jochie was amper zeven jaar, en hij trad de jaren daarna ook op als waarnemer voor zijn zoontje. Janne kreeg een jaarlijkse uitkering van 200 pond toegewezen.

Zij bleek na verloop van enige jaren niet helemaal tevreden te zijn met wat ze kreeg want ze ging in 1511 tegen Dirk van der Does procederen. Dat had een onverwacht effect, want zo werd de procureur-generaal, de hoogste juridisch ambtenaar in Holland, op het spoor gezet dat er iets niet klopte met Noordwijk. Hij ging op zijn beurt procederen tegen Dirk van der Does omdat volgens hem Noordwijk alleen via de

neergaande lijn kon vererven en niet, zoals hier was gebeurd, in de zijlinie via de zus van Jan van Noordwijk. Het Hof van Holland stelde hem in 1513 in het gelijk en gaf opdracht aan Dirk om zijn *handen off te trecken* van Noordwijk, maar die beslissing werd later door de Grote Raad in Mechelen herroepen. Jan van der Does werd daarop door Karel V op 27 april 1515 opnieuw in het bezit van Noordwijk gesteld.

Zelfstandig deed hij op 13 januari 1520 leenhulde en zou daarna nog 30 jaar ambachtsheer van Noordwijk blijven. Na eerst met Wilhelmina van Schagen getrouwd te zijn, kreeg hij pas in 1545 met zijn tweede vrouw Anna van Nijenrode op zijn 50^e een erfopvolger, die hij ook Jan noemde. Voor Noordwijk herhaalde de geschiedenis zich want nadat Jan senior in 1550 overleed, kreeg het een knulletje van nog geen zes jaar oud als ambachtsheer. Er werd voor Jan junior op 22 januari 1551 leenhulde gedaan door zijn oom Warner van der Does, die ook de jaren daarna voor hem als voogd en waarnemer optrad.

Op 25 februari 1567 legde de tweede Jan van der Does voor zichzelf de eed als leenman af. Hij verklaarde toen meteen geen andere eden te hebben gezworen of verbonden te hebben aangegaan en dus ook niets te hoeven herroepen. De achtergrond daarvan was dat het broeide in de Nederlanden, wat onder meer tot uiting kwam in een door een aantal edelen gesloten verbond. Hoewel hij op lijsten van veel latere datum wel voorkomt, verklaarde Jan dus zelf dat hij geen verbondslid was.

Vanwege de onveilige omstandigheden verhuisde hij in 1571 naar Leiden waar hij enkele jaren later, in 1574, tot militair bevelhebber werd benoemd, in welke hoedanigheid hij een belangrijke rol speelde tijdens het tweede beleg en het ontzet van Leiden. Dat was op 3 oktober 1574 en op de 31^e van die maand werd in de Staten van Holland een verzoek van hem behandeld waarin hij verklaarde door de krijgshandelingen grote schade en verliezen te hebben geleden, en dat zijn bezittingen allemaal gelegen waren in gebieden die nog door de vijand waren bezet. Daarom, en vanwege zijn trouwe dienst verzocht hij om compensatie in de vorm van tweederde van de hoge heerlijkheid van Noordwijk, Noordwijk op Zee, Langeveld en Noordwijkerhout, of ten minste hem tot het baljuwsambt daarvan toe te laten.

De formulering heeft in het verleden onderzoekers op het verkeerde been gezet. Men veronderstelde dat Jan al een derde van de hoge heerlijkheid (van Noordwijk) bezat, maar dat was niet zo, de achtergrond van die tweederde is dat bij het ambachtsleen al het recht op één derde van de boetes uit het baljuwsambt behoorde, een regeling die gebruikelijk was in de ambachten van Rijnland. Hij vroeg dus gewoon om de rest van de opbrengsten en verwees daarbij naar Jan van Noordwijk, die in vroeger tijden volgens hem al halsheer geweest was van de genoemde plaatsen. Halsheer was de benaming van een bezitter van een heerlijkheid die ook de hoge rechtspraak had, kort gezegd de macht had om de doodstraf uit te spreken.

Het baljuwsambt echter werd verpacht, meestal voor een periode van drie of zes jaren. De baljuw die zo'n *commissie* (een aanstelling door de Rekenkamer) kreeg, betaalde een jaarlijks pachtbedrag en moest dat via de boetes er eerst uithalen voor hij erop kon gaan verdienen. Als de inwoners van Noordwijk erg braaf waren verdiende hij dus geen droog brood.

De formulering van het verzoek van Jan was daarom toch wat vreemd. Immers, als hem simpelweg tweederde van de boetes toegekend werd ontvielen de baljuw al zijn inkomsten en was het baljuwsambt niet meer te verpachten. Maar aan het eind van zijn verzoek wordt het toch wat duidelijker wat hij wilde, hij vraagt dan om een pacht net zoals Gerrit de Witte die eertijds bezeten had, maar dan wel ten eeuwigden dage. Gerrit was al sinds 1562 geen baljuw meer en in het begin van 1574 was het baljuwsambt van Noordwijk en Noordwijkerhout (waar ook Voorhout, Lisse en Hillegom onder vielen) nog voor zes jaren aan ene Jacob van Leuwen verpacht. Nu is er van die Van Leuwen maar een enkele vermelding uit mei 1574 dus mogelijk is hij in die troebele tijden gesneuveld, was het ambt alweer snel vrijgekomen en wilde Jan simpelweg de opengevallen plaats innemen.

Jan van der Does als bevelhebber van Leiden

Ondanks dat Willem van Oranje erop aandrong het verzoek in te willigen, stemden de Staten niet toe. Ze wilden eerst advies van de Rekenkamer, speciaal over die pacht van Gerrit de Witte. Een maand later, op 26 november bracht de Rekenkamer het advies uit om Jan de tweederde van de hoge heerlijkheid van Noordwijk, Noordwijk aan Zee en Langeveld toe te staan. Ze gingen dus mee in de onduidelijke formulering, maar noemden Noordwijkerhout niet en legden niets uit over de oude pacht van Gerrit de Witte.

Een formele aanstelling als baljuw kwam er niet of is niet bewaard gebleven. Een belening met het baljuwsambt, laat staan met de volle hoge rechten is er evenmin. Onder de gegeven omstandigheden zou een belening wegens zijn verdiensten ook wel erg cynisch zijn. De Staten van Holland hadden eigenmachtig Willem van Oranje tot stadhouder uitgeroepen, waarmee ze hun boekje ver te buiten gingen. Desondanks verklaarden ze niet tégen de koning van Spanje te zijn, die dus nog steeds de wettige graaf van Holland was – afgezet werd hij pas in 1581. Een belening, ook al zou die door de stadhouder namens de graaf worden verricht, zou betekenen dat Jan van der Does zou worden beloond voor het strijden tégen de troepen van zijn eigen leenheer.

Jan van der Does fungeerde daarna in feite als heer van Noordwijk en zal ook de baljuws benoemd hebben die dus formeel gezien zijn plaatsvervangers waren. Het Noordwijkerhoutse addertje bleef door de onduidelijke besluitvorming ook nog onder het gras zitten. Op 6 februari 1578 werd hem namelijk aangezegd dat hij geen jurisdictie meer over de andere dorpen mocht uitoefenen (er werd nu ook gesproken van Jan als halsheer) en dat die voortaan onder het baljuwschap Rijnland zouden vallen. Weer een onzorgvuldig besluit, want zo zou een extraatje toevallen aan de baljuw van Rijnland, die zijn pachtsom tenslotte gebaseerd had op een kleiner gebied. De oplossing – al werd er nog wel wat jaren over geprocedeerd – was dat er een apart baljuwschap voor de vier dorpen werd gecreëerd, waarvoor de baljuw van Rijnland een afzonderlijke commissie kreeg.

Al in 1564 had Jan aan Philips, koning van Spanje en graaf van Holland, verzocht om bij testament over zijn al zijn goederen te mogen beschikken en het oudst bekende testament van hem is van 5 november 1584, opgesteld door zijn goede vriend, de Leidse notaris Jan van Hout. Noordwijk werd erin voorbestemd om te komen op zijn oudste zoon, ook Jan geheten. Hij spreekt in dat verband slechts over ‘de heerlijkheid Noordwijk met de gevolgen zoals het klerkambacht en het bodeambacht’. Geen woord staat erin over het baljuwsambt, of hoge rechten.

Het zal hem toch niet lekker gezeten hebben. Ook al zal het in de praktijk niet zoveel uitgemaakt hebben en zag men hem toch wel als heer van Noordwijk, als puntje bij paaltje kwam was hij toch niet gelijkwaardig aan andere hoge heren. En bovendien was het ambt niet erfelijk en was er dus geen zekerheid wat er mee ging gebeuren als hij overleed. Hij zal zijn in de loop der tijd toegenomen invloed en prestige hebben aangewend om de zaak recht te zetten en toch op een fatsoenlijke manier beleend te worden. Dat gebeurde pas een halfjaar voor zijn dood.

Jan was ook Registermeester van Holland geworden en zat daardoor in een positie waarin hij zijn verzoek uit 1574, met daarop de aantekeningen van de Rekenkamer, kon terugvinden waarmee hij eindelijk een schriftelijk bewijs van zijn positie had. Daardoor was hij voldoende zeker om in 1602 en 1603 nieuwe testamenten te laten opstellen waarin wél sprake was

van ‘de heerlijkheid met de gevolgen zoals het baljuwschap, het schoutambt en het secretarisschap’. Het verzoek met de aantekeningen van de Rekenkamer is nog steeds aanwezig in het Huisarchief van Offem.

Op 4 februari 1604 besloten de Gecommitteerde Raden dat Jan van der Does beleend mocht worden met de hoge en de ambachtsheerlijkheid van Noordwijk, met de zuid- en noordmolen, tezamen in één belening. In de leenbrief van 6 april 1604 wordt benadrukt dat een deel gekomen was van zijn vader, en het andere deel (de hoge rechten) hem op 4 februari vergund waren.

In zijn laatste testament, opgesteld een dag voor zijn dood op 8 oktober 1604, werd zijn zoon Steven (de oudste twee zonen waren al overleden) aangewezen als zijn opvolger als heer van Noordwijk. Steven was van 1576 dus kon als eerste van zijn familie op 27 september 1605 meteen zelf de eed afleggen als leenman en heer van Noordwijk. Hij is lang niet zo bekend geworden als zijn vader maar zorgde wel voor de aanleiding van een laatste periode van trouwtrekken om Noordwijk.

In 1620 kwam Steven met Nicolaes van de Boekhorst overeen om Noordwijk en Wimmenum, een tamelijk onbeduidende heerlijkheid nabij Egmond die Nicolaes in 1612 van de familie Van Wassenaar had gekocht, te ruilen. De achtergrond vanuit Stevens oogpunt was duidelijk: vanwege de veel grotere waarde van de heerlijkheid Noordwijk kreeg hij f10.000 toe. Van de kant van Nicolaes gezien was het een mooie aanwinst waar hij al veel bezittingen had, en bovendien tamelijk dicht bij zijn woonplaats Den Haag gelegen. De statusverhogende werking was natuurlijk ook niet te versmaden, want Nicolaes werkte aan zijn carrière. Naast de f10.000 kwamen ze nog een extra f300 overeen toen Nicolaes erachter kwam dat Steven ook nog een patronaatsrecht in Noordwijk bezat. Een bijzondere bepaling was verder dat Nicolaes Wimmenum zou terugnemen voor f12.000 als Steven zijn nieuwe bezit niet aanstond, een bedrag dat ver boven de werkelijke waarde van die heerlijkheid uitging. Op 15 december 1620 legde Nicolaes de eed af als de nieuwe heer van Noordwijk.

Iedereen tevreden? Dat was maar voor een korte tijd. Steven had kinderen en ook nog twee broers en een getrouwde zus maar zolang hij nog in leven was maakten ze geen probleem van de ruiling. Dat werd anders toen hij in de loop van 1621 overleed, en de familie meteen in actie kwam.

In de Middeleeuwen was onroerend goed gezamenlijk familiebezit en kon alleen met instemming van de betrokken familieleden worden vervreemd. In de 17^e eeuw was dat beginsel gereduceerd tot het *recht van naasting*. Familieleden die dachten nauwer verwant te zijn aan de verkoper dan de koper, konden binnen een jaar de koop ongedaan maken door het onroerend goed te *naasten*. Zelden gaf de koper meteen toe en dus moest er doorgaans een gerechtelijke uitspraak volgen. De naaster moest wel de volledige koopsom kunnen overleggen, plus alle bijkomende kosten vergoeden die de koper had gemaakt.

Dit recht gold ook het bezit van de heerlijkheid Noordwijk, en in oktober 1621 dienden zich zelfs twee naasters aan: als eerste Gillis van Watervliet, uit naam van zijn onmondige zoon Cornelis (die was nóg jonger dan de twee heertjes uit de voorgaande eeuw), die hij had bij Josina, de overleden dochter van Steven van der Does. Gillis klopte aan bij het gerecht van Noordwijk en werd daar prompt door Nicolaes gewraakt omdat hij bij het Hof van Holland moest wesen. De Noordwijkse schepenen zullen er niet rouwig om geweest zijn om die hete aardappel van hun bordje te kunnen schuiven.

De ander was Caspar van Ewsum, namens zijn vrouw Anna van der Does, de zus van Steven, die wel direct naar het Hof ging. Dirk, hun broer bleef buiten beeld, en andere broer Frans speelde op de achtergrond een rol. Die had wel de pretenties maar niet het geld. Caspar pakte het professioneel aan: hij maakte de naasting kenbaar bij het Hof, deponeerde een onderpand bij de griffier van de lenen en liet een speciale gemachtigde ten overstaan van twee schepenen en twee leenmannen in Noordwijk, als symbool voor de naasting, de hand aan de korenmolen slaan.

De vraag of Anna van der Does nauwer verwant was aan haar broer Steven dan Nicolaes was niet zo moeilijk te beantwoorden. Steven en Nicolaes waren wel verwant, maar dat lag vier á vijf generaties terug, via de familie Van Drakenburg. Geen beginnen aan dus. Nu was Nicolaes een man van invloed en macht en zeker niet gewend om het onderspit te delven dus die ging de strijd wel aan en had daarvoor wat anders uitgedokterd. In 1621 had hij een heleboel goederen in en buiten Noordwijk (meer dan 50 morgen aan land en een groot aantal renten) aan de Staten van Holland opgedragen om ze bij de belening van de heerlijkheid te voegen. Vervolgens had hij Noordwijk ook weer teruggegeven aan de Staten en was met een uitgebreid en verbeterd leen, amper een week voor de naastingen, opnieuw beleend.

Zijn strategie was dat Caspar geen zaak had omdat het leen waar het oorspronkelijk om ging, niet meer bestond. Het ziet er naar uit dat hij pas tot de beschreven actie was overgegaan nadat Steven van der Does was overleden en hij lucht had gekregen van de plannen van de familie. Het mocht niet baten, het Hof beoordeelde de situatie ten tijde van de ruiling en veroordeelde Nicolaes op 21 maart 1625 om de heerlijkheid Noordwijk over te dragen.

Dat was nog niet alles, want Frans en Dirk van der Does, als voogden over de zonen van hun broer Steven, stelden alles in het werk om Wimmenum weer aan hem terug te verkopen voor de in het contract afgesproken f12.000. Als dat niet gebeurde zou dat de naasting in de weg kunnen staan (Gillis van Watervliet liet onderhand niet na om de zaak wat ingewikkelder te maken door f13.000 te bieden) en ook zij waren een procedure tegen Nicolaes begonnen. Dezelfde 21^e maart deed het Hof uitspraak: Nicolaes werd veroordeeld de eerste termijn (plus drie jaar rente) de betalen en Wimmenum weer terug te nemen.

Nicolaes klopte daarna aan bij de Hoge Raad, waar hij verklaarde wel afstand te willen doen van Noordwijk, maar niet van de goederen die hij in 1621 had toegevoegd. De Hoge Raad ging er niet in mee en bevestigde op 22 mei 1627 de uitspraak van het Hof.

Caspar van Ewsum deed op 20 juni 1627 leenhulde namens zijn vrouw. Hoewel hij vaak als heer van Noordwijk wordt betiteld was hij dat slechts in de hoedanigheid van voogd van zijn vrouw: Anna van der Does was van nu af de rechtmatige vrouwe van Noordwijk. Haar man was heer van Nienoord en Vredewold, gouverneur van Coevorden en drost van Drenthe, het paar woonde in Groningen en had weinig belangstelling voor Noordwijk. Anna's broer Frans wel, die had in Utrecht gewoond maar was rond 1618 naar Noordwijk teruggekomen.

Steven, Frans en Anna van der Does (bovenste rij)

De nieuwe belening was nauwelijks van kracht geworden of Frans van der Does werd aangesteld als baljuw en schout van Noordwijk. En, liet hij niet na om te benadrukken, hij was ook gevolmachtigde van zijn zwager. Op die manier kon hij zich in Noordwijk manifesteren als de plaatsvervanger, stadhouders of, daar is-ie dan, *de satraap* van Noordwijk. Niet dat hij de precieze term zelf gebruikte, het gaat erom dat Frans, die na Dirk en Warner de derde waarnemende Van der Does was, enkele jaren de volledige macht in Noordwijk had. Hij mat zich toen ook de naam 'Franchoijs van der Does van Noordwijk' aan.

Satraap heeft naast plaatsvervanger ook nog andere betekenissen. 'Heerszuchtig mens' bijvoorbeeld, en 'in weelde levend heerser'. Dat laatste zal wel mee hebben gevallen, en bovendien benutte hij die betrekkelijke weelde om met 30 guldens per jaar het Weeshuis te subsidiëren. Dat andere trekje was er echter wel. Hij wist het notaris Daniel van de Boekhorst knap lastig te maken door twee processen tegen hem aan te spannen en hem te gelasten zijn huis te ontruimen, waardoor Daniel ervan was overtuigd dat Frans het speciaal op hem had voorzien. Volgens hem was hij in 1619 al door toedoen van Frans zijn secretarisambt kwijtgeraakt, en liet die ook niet na hem, Daniel, nadat Frans zijn schoutambt in 1627 had overgenomen, op allerlei manieren dwars te zitten. Het zal ook niet

hebben geholpen dat Daniel voor Nicolaes van de Boekhorst als gemachtigde was opgetreden. Een beetje een man met een Januskop dus, onze satraap.

Gillis van Watervliet was Noordwijk ook nog niet vergeten. Hij legde de uitspraak van het Hof uit 1625 zo uit, dat Noordwijk ‘naastbaar’ was en deed alsnog een poging om zijn zoon in bezit ervan te stellen. In 1629 vroeg hij aan het Hof toestemming om Noordwijk te mogen naasten. Daar waren ze snel mee klaar: niet-ontvankelijk en geen enkel recht hebbende. Hij had natuurlijk in 1621 moeten doorzetten,

De wisseltruc van Nicolaes van de Boekhorst uit 1621 brak hem op want hij had de boel wel een beetje gefleest door zich te laten belenen met zowel eigen als kloostergoederen, waardoor er nog jaren procedures volgden over die eigendommen, naast die over de financiële afwikkeling van de naasting zelf. Voor wat het dorp zelf aangaat was het touwtrekken echter wel afgelopen. Er volgde alleen nog een kleine oprisping

toen Willem van Ewsum, de zoon van Anna van der Does, zich in 1639 met Noordwijk wilde laten belenen als opvolger van zijn moeder. Een leenvolger diende binnen een jaar na het overlijden van zijn voorganger om belening te verzoeken, maar Willem was te laat – zijn moeder was al meer dan een jaar ervoor overleden. Dat was voldoende om het bezit aan de Staten terug te laten vallen, maar Willem deed een verzoek om kwijtschelding van zijn verzuim. Zijn excuus was dat zijn vader had gezegd dat het niet nodig was omdat die in 1627 al leenhulde had gedaan. Dat ging natuurlijk niet op maar Willem werd de belening toch gegund, al kostte het hem wel een boete.

Het was maar voor een paar maanden want hij deed de heerlijkheid Noordwijk al erg snel over aan zijn neef Wigbold van de Does, de zoon van Steven. En daarmee was Noordwijk dan eindelijk vast in handen van de familie Van der Does gekomen.

07-02-1502	Jan van Noordwijk overlijdt. Janne van Reimerswaal is zijn weduwe en erfgenaam
29-03-1502	Jan van der Does wordt beleend met het ambacht Noordwijk. Zijn vader neemt voor hem waar
1513	Het Hof van Holland geeft Noordwijk weer terug aan de grafelijkheid
27-04-1515	Jan van der Does wordt opnieuw in het bezit van Noordwijk gesteld
13-01-1520	Jan (I) van der Does doet leenhulde en is zelfstandig ambachtsheer
1550	Jan (I) van der Does overlijdt. Zijn weduwe en erfgenaam is Anna van Nijenrode.
22-01-1551	Warner van der Does doet leenhulde voor en is waarnemer van Jan (II) van der Does
25-02-1567	Jan (II) van der Does doet leenhulde en is zelfstandig ambachtsheer
31-10-1574	Jan verzoekt om het baljuwsambt van Noordwijk en Noordwijkerhout
06-02-1578	De jurisdictie wordt beperkt tot Noordwijk
04-02-1604	Jan wordt de hoge heerlijkheid van Noordwijk vergund
06-04-1604	Jan krijgt een nieuwe, alles-in-een belening
08-10-1604	Jan overlijdt; zijn weduwe Elisabeth van Zuijlen treedt op als vrouwe van Noordwijk
27-09-1605	Steven van der Does doet leenhulde en is de nieuwe heer van Noordwijk
15-12-1620	Nicolaes van de Boekhorst wordt heer van Noordwijk na ruiling met Steven van der Does
16-10-1621	Nicolaes van de Boekhorst opnieuw beleend, nu met een uitgebreid leen
10-1621	Naasting van de heerlijkheid door Gillis van Watervliet voor zijn zoon Cornelis
23-10-1621	Naasting van de heerlijkheid door Caspar van Ewsum voor zijn vrouw Anna van der Does
26-03-1625	Noordwijk wordt door het Hof van Holland toegewezen aan Anna van der Does
22-05-1627	Naasting door de Hoge Raad bevestigd
20-06-1627	Anna van der Does wordt beleend met Noordwijk. Frans van der Does wordt stadhouder
21-12-1629	Verzoek om naasting door Gillis van Watervliet afgewezen
1637/38	Anna van der Does overlijdt, Noordwijk zonder vrouwe of heer
15-10-1639	Willem van Ewsum beleend
26-01-1640	Wigbold van der Does beleend

Bronnen: De archieven van de Leen- en registerkamer van Holland (met dank aan Herman Schelvis voor de transcripties), de Staten van Holland, het Hof van Holland, het Huis Offem, de Grafelijkheidsrekenkamer, (alle in het Nationaal Archief); Archief Noordwijk tot 1932, Notarieel archief Leiden (beide in het Regionaal Archief Leiden); J.Th. de Smidt, 'Chronologische lijsten van de Geëxtendeerde Sententiën berustende in het archief van de Grote Raad van Mechelen'; H. J. L. Th. van Rheineck Leyssius, 'Noordwijkerhout' (in 'Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde', 1916); De Navorscher, 1885; Werken van de maetschappy der Nederlandsche Letterkunde te Leyden, deel 1; O. van den Arend, 'Zeven lokale baljuwschappen in Holland'; J. Kloos, 'Noordwijk in den loop der eeuwen'.